

ALEKSANDR FAYNBERG IJODIGA BADIY CHIZGILAR

*Muxtorova Hafiza Ixtiyor qizi**O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti 1-kurs magistranti*

Annotatsiya: Ushbu maqola o'zbek va rus adabiyotining yirik vakili, O'zbekiston Respublikasi xalq shoiri Aleksandr Arkadevich Faynberg hayotiga oid muhim ma'lumotlar, shoirning she'riy to'plamlari, beqiyos asarlari, tarjimonlik faoliyati bilan bir qatorda o'zbek va tojik kinematografiyasiga qo'shgan o'ziga xos hissasi va ijodiy yo'lida erishgan yutuqlari haqidagi ma'lumotlarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: Aleksandr Faynberg, adabiy muhokamalar, she'riy to'plam, jurnalistika, tarjimonlik, multiplikatsion film, ssenariy, kinomatografiya, madaniy meros.

Adabiyot oddiygina so'zdan ko'ra ko'proq ma'noga ega so'zdir; bu bizni turli olamlarga eltib boradigan, yangi g'oyalar ochib beradigan va insoniyat qismati, tajribasini ongimizga badiylashtirilgan taqdiralar epkini orqali singdira oladigan qudratli kuchdir. Adabiyot orqali biz insoniy tuyg'ularning naqadar teranligini o'rganishimiz, anglaymiz, kundalik hayotda qiyinchiliklarga duch kelgan paytimiz oson yechimlar bera oladigan beqiyos adabiy asarlar bilan bizni tarbiyalovchi, atrofimizdagi olamning murakkabliklarini yengil va oson tushuntira oluvchi vositadir.

Adabiyotning go'zalligi uning fikrni uyg'ota olishida, ijod uchqunida, o'zgarishlarga ilhomlantirishdadir. U bizga qiyin paytlarda tasalli berishi, umidsizlik paytlarida ruhimizni ko'tarishi va qalbimizning tub-tubidagi mavjud bo'lgan ichki go'zallikni eslatishi mumkin bo'gan ilohiy kuchdir. Aleksandr Faynberg mana shunday adabiyotning yirik vakillaridan biridir. U 1939-yil 2-noyabr kuni Toshkentda – ota-onasi 1937-yil Novosibirskka ko'chib kelgandan so'ng tug'ilgan. Ijodkorning beg'ubor bolaligi sobiq Jukovskiy ko'chasida o'tgan. Yetti yillik maktabni tamomlagach, Aleksandr Faynberg Toshkent topografik texnikumiga o'qishga kiradi. Texnikumni tugatgach, Tojikistonga harbiy xizmatga ketadi. So'ngra, Toshkent universitetini (hozirgi Toshkent davlat milliy universitet) sirtqi filologiya fakultetining jurnalistika bo'limini tamomlaydi va talabalar ko'payadida ishlaydi. 1961yil I. N. Koval bilan turmush qurishadi. U o'n beshta she'riy kitoblar muallifi hisoblanadi. Shuningdek, uning senariylari asosida to'rtta uzun metrajli badiiy filmlar va yigirmadan ortiq multiplikatsion filmlar suratga olingan. U Alisher Navoiyning dostonlarini va she'rlarini, shuningdek, boshqa zamonaviy o'zbek shoirlarining she'rlarini rus tiliga tarjima qilgan. Uning she'rlari AQSh, Kanada va Isroil kabi xorij mamlakatlari vaqtli matbuotlarida chop etilgan.

Aleksandr Faynberg 1999-yil 23-avgustda "O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi" sifatida taqdirlandi. Shuningdek, u 2004-yilda 23-avgustda

“O‘zbekiston xalq shoiri” sifatida ham e’tirof etilgan. O‘zbekiston xalq shoiri, Yozuvchilar uyushmasi maslahatchisi, kinomatografiyaning taraqqiy etishiga o‘zining yirik hissasini qo‘shgan Aleksandr Faynberg Rossiya Prezidenti Farmoni bilan Rossiya va O‘zbekiston o‘rtasidagi madaniy aloqalarga munosib hissa qo‘shganligi uchun 2009-yil Pushkin medali bilan taqdirlangan.

Faynberg samimiy yozuchi, u she’rlaridagi holatlarni tabiiy bo‘yoqlarda tasvirlaydi, har qanday bo‘rttirishlardan yiroq. She’rlari tabiat manzaralaridan tortib, o‘zbek milliy qadriyatlari, vatanga bo‘lgan sevgi, muhabbat, baxt, do‘stlik, ijtimoiyhayotiy mavzularni o‘z ichiga oladi. “Vatan” nomli she’rida u shunday deydi:

Dalalarni kezdin qadamma-qadam,
Teodolit ko‘tarib, o‘lchadim tanob.
Loysuvoq uylarda simirdim chalob,
Eshiksiz hovlilar ochiqdir mudom.

Aleksandr Arkadyevich Faynberg — rus shoiri. O‘zbekiston xalq shoiri (2004). Toshkent Davlat Universitetning jurnalistika fakultetini tugatgan (1965). O‘zbekiston Yozuvchilar uyushmasida maslahatchi (1965-69). “Etyud” (1967), “Soniya” (1969), “She’rlar” (1977), “Olisko‘priklar” (1978). “Ijobat” (1982). “Qisqato‘lqin” (1983), “Yoymato‘r” (1984), “Erkinsonetlar” (1990) va boshqa she’riy to‘plamlar muallifi.

Faynbergning she’riy ijodida o‘tmish bilan hozirgi kun, G‘arb bilan Sharq, milliylik bilan baynalmilallik o‘zaro tutashib, o‘ziga xos badiiy olamni vujudga keltiradi. Faynbergning lirik qahramoni tarixiy-ijtimoiy silsilalar asrida o‘zining insoniy mohiyatini to‘la saqlab qolgan, o‘zgaga mehr-shafqat va madad qo‘lini uzatishga tayyor, ayni paytda yer kurrasida sodir bulayotgan noxush voqea va hodisalardan iztirob chekuvchi jo‘mard insondir. Faynbergning she’riy ijodida rus va Yevropa shoirlarining eng yaxshi badiiy tajribalari sintezlashgan. Sharq mumtoz she’riyati an‘analari ham uning ijodiy uslubiga begona emas. Faynberg ijodining muhim qismini badiiy tarjima tashkil etadi. O‘zbek she’riyatini mukammal bilgan shoir Navoiy g‘azallari, Erkin Vohidov, Abdulla Oripov, Omon Matjon va boshqa o‘zbek shoirlarining she’r va dostonlarini rus tiliga tarjima qilgan.

Faynberg ssenariysi asosida “O‘zbekfilm” kino studiyasida “Mening akam”, “Jazirama oftob tagida”, “Qandahorda toblanganlar”, “Tojik film” kino studiyasida esa “Jinoyatchi va oqlovchilar” hamda boshqa bir qator filmlar suratga olingan. Aleksandr Faynberg Arkadevich – rus shoiri, O‘zbekiston xalq shoiri. O‘zbekiston shoirlar osmonida Aleksandr Faynberg, shubhasiz, eng yorqin yulduzlardan biridir.

Adabiyot jamiyatlarni shakllantirish, madaniyatlar orasidagi tafovutni bartaraf etish, turli millat vakillarini birlashtirish, hamdardlik va tushunishni rivojlantirish qobiliyatiga ega. Adabiyot orqali biz o‘tmishga nazar tashlashimiz, kelajakni tasavvur qilishimiz va bugungi kuni chuqur va badiiy tahlillar, tafakkuriy mushohadalar va adabiy munozaralar orqali anglashimiz mumkin.

Xulosa o'rnida aytish joizki, shovqin va tartibsizliklarga to'la dunyoda adabiyot yorug'lik chirog'i bo'lib xizmat qiladi, bizni zulmatdan olib chiqishga, dunyodagi o'rnimizni anglashimizga yordam beradi. Abadiyot umumbashariy san'at bo'lib, kelgusi avlodlar hayotini ilhomlantirib, ma'rifatli va boyitib boraveradi. Aleksandr Faynberg ijodi esa aynan shu adabiyot daryosining bir jilg'asi misoli kitobxonlar, adabiyotsevar insonlar qalbiga buloq suvi yanglig' yetib boradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Aleksandr'Faynberg>
2. <https://arboblar.uz/uz/people/fajnberg-aleksandr-arkadevich>
3. <https://n.ziyouz.com/portal-haqida/xarita/jahon-she-riyati/rus-sheriyati/aleksandr-faynberg-1939-2009>
4. <https://arm.samdchti.uz/library/book'view/692>
5. <https://yuz.uz/uz/news/aleksandr-faynbergning-yorqin-xotirasi>